

УДК 94:356.15(477) «1943»

Петро Росіцький

ВИШКІЛЬНІ КУРЕНІ УНС: ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ

Зроблено спробу висвітлити історію створення куренів Української народної самооборони в Карпатах упродовж другої половини липня – першої половини серпня 1943 р. Аналізується життя і побут унесівців під час проходження вишкільної підготовки.

Ключові слова: УНС, вишкільні курені, повстанський табір, побут унесівців, військове навчання.

Українська народна самооборона в дистрикті (далі – УНС) Галичина 1943 р. залишається недослідженою сторінкою історії українського руху Опору під час Другої світової війни. Зважаючи на те, що випускники вишкільних куренів УНС складали основу і були ядром сотень УПА в Галичині, дана проблема є важливою при вивченні українського визвольного руху.

Історіографія проблеми свідчить, що частково, вишкільні курені УНС знайшли своє відображення у працях І. Патриляка, В. Мороза та інших науковців. Проте, і надалі вказана тема потребує подальших ґрунтовних досліджень, побудованих на архівних джерелах.

Мета статті – подати коротку характеристику куренів УНС, описати життя і побут українських повстанців під час проходження військових навчань у вишкільних таборах.

Українська народна самооборона – своєрідна предтеча УПА в Галичині була організована в Карпатах упродовж другої половини липня – першої половини серпня 1943 р. Виникнення цієї формації пов'язане з репресивною політикою німецької окупаційної влади та організаційними заходами ОУН(Б). Своєрідним приводом до появи УНС був похід у регіон радянського партизанського з'єднання Сидора Ковпака. Саме поява ковпаківців на території дистрикту Галичина зумовила формування УНС пришвидшеними темпами, її чисельність вже на середину серпня 1943 р. становила близько 2000 вояків, яких зосередили у п'яти вишкільних куренях.

Перший курінь «Чорні чорти» – налічував 400–450 осіб командування ним здійснював хорунжий «Липей» (Ілько Рачок) [6, с.337]. Складався із трьох сотень: «Липея», «Козака» – Миколи Яворського і «Дона» – Михайла Дарабана. Ад'ютант командира УНС Олександра Луцького Василь Чижевський у своїх спогадах відзначає, що дві сотні цього куреня постійно займалися вишколом, а третя роботою пов'язаною із життям і охороною табору. Чергуючи їх у відповідному порядку, «Липей» намагався таким чином, підготувати вишкільників на належному військовому рівні [1].

Щодо історії створення куреня, то його основу заклала організована ще в червні 1943 р старшинська школа «Чорні чорти». У другій половині липня старшинську школу переорганізують у вишкільний курінь, у зв'язку з цим, в Збанулі з Чорногори перекинуто створену в червні 1943 р. підстаршинську школу ім.Симона Петлюри, таким чином укомплектовано першу сотню майбутнього вишкільного куреня «Чорні чорти», що складалось з трьох сот. Першою чотою командував сотенний «Славко», другою сотенний «Скуба», третьою сотенний «Богун», загальне керівництво сотнею здійснював хорунжий «Липей». В середині серпня сотню УНС під командуванням «Липея» яка носила назву «Чорні чорти» доукомплектувано відділом чисельністю 300 осіб, під командуванням булавного «Козака» – Миколи Яворського. Відділ «Козака» був сформований із двох груп, перша комплектувалася в селі Грушка (складалася з осіб, що були вихідцями з околиць Галича, Станіслава, Тисмениці, Товмача), друга в селі Бортники Городенківської округи Товмачького повіту [7, с. 23–27]. Комплектація груп у відділ здійснювалася під керівництвом Мельника Петра – тодішнього вишкільного інструктора відділів УНС. В основному серед особового складу «Чорних чортів» переважали вихідці зі Станіславської, Коломийської, Городенківської та Бережанської округ [12, с. 71, 75].

Вишкільний курінь «Чорні чорти» розміщувався у спеціально збудованому таборі, будували його мешканці навколишніх з Космачем та Микуличином сіл під керівництвом майстра Дмитра Кравчука (Кіф'якового). Місце під його розташування вибрав Іван Белейлович уродженець Микуличина, на той час обласний командир Української народної самооборони Станіславщини. Стрілець УПА і учасник будівництва приміщень табору – Гринюк Юрій Васильович з Крайців зазначає, що спочатку корчували ліс, готували місце під забудову, розкопуючи схил гори. Тесали плениці (розрізана повздовж колода дерева), клали підвалини, стовпи і платви (зрубаний стовбур дерева), все різали на трачці (пристрій для розпилювання вручну колод на дошки). Інструмент працюючі приносили з собою. Щодня по дві години, робітники виконували функцію вартових, стоячи зі зброєю на стійці, щоб не допустити випадкових людей до місця будови. За два місяці збудували: три приміщення площею по 60 м²; кухню 20 м²; пивничку 12 м², для зберігання продуктів; шопу 30 м², – в якій одночасно могло харчуватись за столами до 30 осіб. Побудовані приміщення розміщувались навколо невеликої галявини, їх накривали грубим шаром смерекових гілок, таке

покриття виконувало подвійну функцію, захищало від негоди, і маскувало з повітря. Подібне розташування та маскуванню було у вишкільного куреня «Трембіта» – налічував 350–400 стрільців, командир – сотенний «Чорнобривий» [6, с.337].

До нього увійшла сформована в травні 1943 р. сотня «Трембіта» під командуванням «Чмелика», яку в червні реорганізували у підстаршинську школу «Беркути». Упродовж другої половини липня першої половини серпня, школу переформовують у бойову сотню, яку доповнили новомобілізованим відділом під командуванням «Чорнобривого». Відділ «Чорнобривого» складався з трьох груп. Першу групу було сформовано у селі Богатківці Підгаєцького повіту районним ОУН(Б) та районним військовим референтом, у ній переважали вихідці з Бережанської й Тернопільської округ – члени, симпатизианти ОУН(Б) віком 18–25 років, освіта 6–7 класів. Серед цієї групи вирізнявся рій української допоміжної поліції на чолі з ройовим «Степом». Друга група була з околиць Рави – Руської. Третя група під командою «Оріха» комплектувалась вихідцями з південної Тернопільщини – повітів: Борщів, Заліщики, Копичинці, Теребовля, Чортків [14, с.215–216]. Привівши мобілізований відділ у табір сотні «Трембіти», «Чорнобривий» за наказом командувача УНС Луцького перебрав командування сотнею, і таким чином, було утворено вишкільний курінь «Трембіта».

Табір трембітян розташовувався під горою Стовбою, Долинського району, Станіславської області. Будівля подібна до табору «Чорних чортів», але досконаліша, і більша за розмірами. Складалась теж із трьох споруд довжиною 17 м, шириною 12 м, і висотою 5 м прямокутної форми, що розміщувались на відстані 20–30 м одна від одної. У бічних довгих високих стінах споруд було вмонтовано два широкі вікна виглядом на південний схід, в стріхах два отвори – димоходи. Житлова площа кожної споруди – 102 м². В середині, по одну сторону розташовувались спальні місця вистелені м'якими смерековими гілками, на другій стороні – столи й лавки для харчування і теоретичних занять під час дощів, посередині-прохід, і одночасно місце де можна було розкласти ватру. Такі споруди називали колибами, їх будували з сирого негрубого круглого смерекового окореного дерева, спаюючи дерев'яними замками. Стіни обтикали зеленим мохом, а стріха покривалася смерековою корою. За 200 м від колиб знаходився медичний пункт, а через 50 м прямо вниз біля двох джерел розташовувалась кухня з двома котлами, великим на страви, меншим на каву, чай. Кухня відкрита під стріхою на чотирьох стовпах, неподалік неї – невеликий погріб, що зачинявся на замок, тут зберігалися харчові резерви: залізні порції, сухарі, м'ясо й сало. Слід зазначити, що аналогічний табір на горі Чорна Сихла був у вишкільного куреня «Сіроманці», оскільки, будували його одні і ті самі майстри [14, с. 215–216].

Вишкільний курінь «Сіроманці» нараховував до 250–300 осіб, дислокувався на горі Чорна Сихла Болехівського району Станіславської області. Командир куреня – хорунжий «Яструб» (Дмитро Карпенко) [6, с.337]. Ядром стала сотня «Сіроманці», що почала формуватися 12 червня 1943 р. у лісі біля села Молодинче Ходорівського району, Дрогобицької області. Вона комплектувалась добровольцями з Бібреччини, Городоччини, Янівщини, Рогатинщини, Ходорівщини і Яворівщини. Наприкінці червня 1943 р. сотня «Сіроманці» налічувала 60 осіб, які були озброєнні кулеметом РКМ і декількома гвинтівками [4, арк.1]. Станом на 15 липня 1943 р. «сіроманців» вже нараховувалось біля 200 осіб, крім вихідців зі Львівщини тут були уродженці Калушської та Стрийської округ [7, с. 21]. Упродовж другої половини липня відділ доукомплектовано добровольцями зі Станіславської округи, та легіонерами з розформованого українського 201-го батальйону охоронної поліції СД, серед них: «Крук», «Морський», «Вервека», «Красний», «Льонський», «Окунь», «Гамалій» і переорганізовано у вишкільний курінь.

Організація ще двох вишкільних куренів «Кривоніс I» та «Кривоніс II» тісно пов'язана з Лукою Павлишином («Вовком») – обласним командиром УНС Дрогобищини. Л. Павлишин, виконуючи наказ командувача УНС О.Луцького, сформував на території Дрогобищини у Сколівському та Старосамбірському районах два курені УНС по 300 осіб в кожному.

Табір сколівського куреня «Кривоніс I» розташовувався на стійбищі лісорубів у підніжжі гори Магура, неподалік села Брязи (тепер Козаківка) на Болехівщині. До його складу увійшли сотні: під командуванням Вільшанського – сформована в травні; на чолі з «Шухаєм» організована в другій половині червня; та «Іскри» комплектація якої розпочалася наприкінці червня 1943 р. Особовий склад вишкільного куреня «Кривоніс I» був укомплектований вихідцями зі Стрийщини та Сколівщини [3, арк.45]. Командир – хорунжий Шухай (в минулому старший десятник «Нахтігалю» Омелян Польовий), особливу увагу приділяв муштрі, і військовому вишколу підлеглих.

Курінь «Кривоніс II» базувався у Старосамбірському районі недалеко від села Недільна на крутій горі. Вже на початку липня 1943 р. він складався з двох сотень під командуванням «Орловича» і «Тигрися» чисельністю 90 осіб кожна. Командиром куреня командувач УНС О.Луцький призначив булавного «Омеляна» – колишнього старшину «Нахтігалю» Антіна Шкітака, родом зі села Борині Турківського району. Значну допомогу при формуванні і комплектації куреня надавав самбірський окружний провідник Кузьменко, сприяла й оунівська мережа округи. Завдяки

цьому, вдалося відібрати до куреня три сотні фізично здорових і дисциплінованих осіб, яких постійно вишколювали, і збудувати табір з усіма необхідними спорудами – складами, їдальнею, кухнею, колибами для повстанців, вишкільними площадками. Згідно спогадів очевидців, приміщення табору вишкільного куреня «Кривоніс II» справляли приємне враження своєю чистотою та атмосферою, кожної суботи тут працювала лазня з пранням білизни. «Кривоніс II» завдяки кмітливості командира Шкітака, був найкраще забезпечений порівняно з іншими куренями УНС, – зброєю, боеприпасами, продуктами харчування [11, с. 222].

Життєдіяльність куренів УНС у вишкільних таборах проходила за чітко встановленими військовими параметрами під егідою службового старшини. День регламентувався такою схемою: вставали о 6-й годині ранку. На свіжому повітрі організовано робили «руханку». Потім, милися зазвичай у джерелі, потоках, або з-під бочки з водою. Помившись співали молитву «Боже великий, творче всесильний», або декламували «Молитву революціонера: «Україно, Мати Героїв, зійди до серця мого»... Після молитви – сніданок в основному хліб, чай, або кава. О 8-й годині починався вишкіл і тривав до 12 год. О 1-й годині – обід – варили густу юшку, борщ, бульон, обов'язково з м'ясом. На свята чи з нагоди урочистостей – вареники, голубці, або гуляш. О 2-й годині починався знову вишкіл і тривав до 6 години вечора. О 7 год унесівці вечеряли. Після вечері – «година вільного часу», кожен вишкільник використовував її на власний розсуд. Більшість просто збиралася гуртом, по черзі йшли у ліс збирали сухі дрова та розкладали велику ватру. Біля ватри проходила «година вільного часу» під час якої вивчалися пісні на різноманітну тематику, декламувалися вірші українських поетів, розповідалися всякі вигадані жартівливі історії, проводилися дискусії на різноманітні теми. Деякі повстанці демонстрували свої спортивні вміння та навички. Із закінченням «вільної години» відбувалася збірка усього куреня, під час якої доводились до відома денні накази. Закінчувався унесівський будень молитвою «Боже великий, Творче Всесильний», причому вишкільники виконували її кожен день не зважаючи на погоду. Після молитви службовий старшина о 22 год., давав команду – «вечірня зоря», і повстанці вкладались на свої лежанки. Постіль стелили із смерекового гілля, накривалися хто чим мав, шинелі, куртки, рядна, під голову наплічник, або військову торбу з набоями та гранатами. У неділю і свята унесівці відпочивали, писали листи рідним (працювала підпільна польова пошта), міняли постіль, розважались. Дуже багато співали, годинами грали в різні ігри (за винятком карт), читали й обов'язково купалися [14, с. 217–218].

Завдання вишкільних куренів – підготовка відповідного рівня стрільців і старшин для розбудови армії, тому основним заняттям у них було – військове навчання та внутрішня служба.

Військове навчання зобов'язувало вивчення таких дисциплін: польова служба (наступ, оборона, польова стійка, стежа, засідка, поведінка на маршах, постоях, взаємодія в різних ситуаціях, чати, похідна охорона, бойове пропагандистське маневрування); зброезнавство (рушниця, кулемет, автомат, граната); впоряд (хода, біг, звороти, хвати рушницею, віддавання почести, лад, збірка, рівняння, відчислення, зміна ладів); стрілецький вишкіл (внутрішня та зовнішня балістика, стрілецьке положення, тримання зброї при стрільні, вибір цілі, оцінка відстані, приціл, постріл, вогнева дисципліна, похибки, стрільня по літаках, нічне стрільня, вогнева позиція); піонерка і мінерка (самовкопування, маскування, вибухові речовини, способи підривання, місця загороджень, розвідка та усування мін, види мін); теренознавство, санітарна служба (особиста гігієна, перша допомога при пораненні), політичне виховання [9, с. 64]. Щодо виховної роботи у вишкільних таборах то її засвідчує курінний Хмель: «Я наказав два рази на тиждень – в неділю і середу – проводити бесіди під час яких обговорювати такі питання: що таке УНС, за що вона бореться, яким повинен бути повстанець і т.д. За програмою затвердженою вищим командуванням УНС, курс рядового бійця становив 359 годин, а старшинського складу 409 годин військової підготовки. Разом програма вишколу передбачала 768 годин навчання» [13, с.25].

Відносно внутрішньої служби, то вона поділялася на вартівничу, і службу з дотримання порядку в таборі та у всьому господарстві куреня. Несли внутрішню службу щодобово – старшина, підстаршина і стрілець. В їхню компетенцію входило нагляд за дотриманням обов'язків і норм таборового статуту (прикмети воїна – революціонера, права й обов'язки унесівця, військові ступені, відношення підлеглого до зверхника, нагороди і покарання тощо), порядку в таборі, та контроль за роботою вартівничої служби. Щодо останньої, вартівнича служба мала окрему побудовану колибу – вартівню, де зберігалися однострої – трофейні шинелі, шоломи перефарбовані в українську синьо-жовту символіку з тризубами, їх одягали вишкільники, що заступали на варту. На зовнішню і внутрішню охорону табору виділялосьдесь біля двадцяти стрільців. Вона неслася по черзі, щоб кожний з вишкільників знав правила поведінки на варті. Ситуація вимагала цього, в Карпатах концентрувалися спецгрупи розвідок німецької, радянської, мадярської, польської, які намагалися влитись в УНС, щоб дочекавшись слушного часу знищити її формації, або деморалізувати. Тому, командування куренів приділяло вартівничій службі особливу увагу, бо йшлося про життя трьох сотень стрільців, а відповідна вартівнича служба виступала

запорукою і гарантом їх існування. У ній було три зміни, перша стояла на стійці, друга на поготівлі, а третя відпочивала, – так мінялися впродовж доби. На кожну добу визначалася кличка – пароль. Зв'язкові, що приходили до табору повинні були знати кличку, а як хтось випадково опинився біля табору і не знав клички, то вартовий змушував його лягати на землю та сигналом викликав командира варті, який вже вивчав хто саме та чи інша особа [10, с.28–29]. Вишкільні табори охороняли стежі (ходили навкруги табору), та стійки (пости) – мінімум двоє осіб на озброєння яких обов'язковим елементом являвся кулемет. Стійки розміщувалися так, щоб охопити якомога більший сектор спостереження і водночас обстрілу. В разі виникнення нестандартної ситуації чи наближення ворога, стійкою по зв'язку подавався умовний звуковий сигнал. За виняткових обставин, коли стійка складалася з трьох осіб, один покидав охоронний пункт, добирався до табору і повідомляв про ситуацію курінному. У випадку небезпеки кожен рій, чота, сотня, займали наперед підготовлені, чітко визначені позиції. Для поранених облаштовувались спеціально побудовані криївки, у гіршому випадку їх передавали станичним сіл [5].

Крім внутрішньої служби, важливу роль відігравало продовольче забезпечення вишкільних куренів, яким віддавав харчовий інтендант. Він тісно взаємодіяв із сіткою ОУН(Б) яка займалася організацією та постачанням продуктів харчування, особливе місце у цьому процесі відводилось господарчому станиці, в обов'язки якого входило: збирання хліба, худоби, різного роду продуктів, речей та проведення ряду сільськогосподарських заходів. Обтяжлива контингентна система окупаційної влади давала про себе знати, тому з харчами було досить важко, все залежало від організаційних здібностей господарчих станиці, їх вмінь та навиків роботи з населенням. Утримувати куреня УНС – справа непроста, за даними симпатика ОУН(Б) Степана Сінгалеви́ча («Шарга») – господарчого у курені «Морозенка», потрібно було щомісячно з сіл організовувати мінімум 20 поросят, понад 4 т муки (млини не працювали, мололи на жорнах, їх теж бракувало бо розбивала поліція), 70 мішків (по 100 кг) картоплі, крупи, жиру, цибулі й інших приправ, гужовий транспорт, дрова тощо [8].

Доставкою продуктів харчування до вишкільних таборів, займалися перевірені особи із цивільної мережі ОУН(Б). Наприклад, в «курені Чорні чорти» за неї відповідали Дмитро Крим'юк та Іван Бережницький з Середнього Березова, а харчі заготовляв Василь Малкович (Петрукнік) у Вижньому Березові. Під керівництвом Крим'юка і Бережницького, хлопці з юнацтва ОУН(Б), спаковували хліб та інші приготовлені продукти в мішки, із настанням темряви мішки прилаштовували до сидел коней, і везли у певне обумовлене місце, приблизно за чотири кілометри від розташування вишкільного табору. В свою чергу в таборі, опівночі, службовий старшина, будив два рої стрільців, ті на «алярм» вставали, за лічені секунди одягались, без зброї під охороною вартівничої служби виходили з табору і забирали мішки з харчами. Юнаків, котрі постачали продукти харчування близько до табору не допускали, місце його знаходження ніхто зі сторонніх осіб не повинен був знати, навіть для жителів навколишніх сіл це була таємниця. Де знаходиться табір було відомо тільки зв'язковим, які курсували між ним та Проводом ОУН(Б), перебуваючи у найближчих селах [10, с. 20].

Болюча проблема вишкільних куренів – повстанський одяг. Добровольці приходили хто в чому мав, бо фактично не було майстерень для пошиття військового одягу. Хоча слід зазначити те, що багатьом станичним вдавалось забезпечити своїх односельчан військовим обмундируванням і не тільки, це все залежало від особистості станичного й матеріальної бази, що перебувала в його компетенції. Тому, були випадки коли приходили на вишкіл хлопці в повному німецькому чи мадярському однострої. Радянське обмундирування не користувались популярністю, за винятком шинелі – пошита з міцного сукна вона добре захищала від холоду. Як головні убори, уненесівцями використовувались пілотки: польські, німецькі, російські, мадярські, поліційні, також різноманітні кашкети, капелюхи. Одягали куртки, блузи, гімнастерки, френчі, піджаки, плащі, різноманітні штани.

Згідно вимог, вишкільник, насамперед, повинен був мати ремінь, на якому можна було б почепити багнет, патронташ, гранати. Згодом, серед населення збирали льняне полотно, його фарбували на зелено і шили для вояків однострої [5].

Отже, організовані вишкільні курені УНС виступали своєрідними центрами з підготовки військових кадрів для майбутньої повстанської армії. Їхню основу складали відділи самооборони, сформовані в травні-червні 1943 р., старшинський склад в більшості випадків – колишні вояки українського 201-й батальйону охоронної поліції СД, які свої знання та навички, набуті на службі у німців, використовували для вишколювання уненесівців. Останні, розміщувались у спеціально збудованих таборах де їх основним заняттям було військове навчання та внутрішня служба, а також певну увагу приділялось національно – патріотичному вихованню. Постачання та забезпечення продуктами харчування куренів УНС здійснювалось сіткою ОУН(Б), при активній допомозі місцевого українського населення.

Список використаних джерел

1. Архів Закордонних частин ОУН (м. Мюнхен). – Ф. 6 // Архів центру досліджень визвольного руху (м. Львів).
2. Вардзарук Л. Памятаймо! / Л. Вардзарук – Івано-Франківськ Місто НВ; 2008. – 228 с. 3. Галузевий державний архів Служби безпеки України (далі – ГДА СБУ), ф. 6, спр. 76470, т. 1, арк. 45. 4. ГДА СБУ, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 1. 5. Інтерв'ю з Мирославом Симичем 1923 р.н. – жителем м. Коломиї Івано-Франківської обл., учасником куреня «Чорні чорти» // Особистий архів автора. 6. Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9. – Київ-Торонто 2007. – 897 с. 7. Лесів С. В огні повстання / С. Лесів, Коретчук Я. – Калуш: Карпатський акцент, 2014. – 260 с. 8. Літопис нескореної України: Документи, матеріали, спогади. Книга II. / Лялька Я. (відп. ред.). – Львів, 1997. – 664 с. 9. Мороз В. УНС на терені Дрогобицької області (1943 р.) / В. Мороз // Визвольний шлях. – 2000. – Кн. 6. – 123 с. 10. Паливода В. Спогади українського повстанця і багаторічного в'язня таборів ГУЛАГУ / В. Паливода. – Київ; Смолоскип, 2001. – 86 с. 11. Павлишин Л. На грані двох світів...: спогади військовика – бандерівця / Л. Павлишин / Літ. запис Василя Щеглюка. – Львів: Сполом, 2010. – 320 с. 12. Сапер. «Чорні чорти» (Спомин) // Літопис УПА. – Т. 4. – Торонто, 1979. 13. Хмель С. Українська партизанка (з крайових матеріалів) / С. Хмель. – Львів, 1994. 14. Чотовий «Чорноморець». Сотня «Трембіта» // Літопис УПА. – Т. 12. Торонто, 1989. – 352 с.

Петр Росицкий**ВЫШКИЛЬНЫЕ КУРЕНИ УНС: ПОВСЕДНЕВНАЯ ЖИЗНЬ.**

Сделана попытка высветлить историю создания куреней Украинской народной самообороны в Карпатах на протяжении второй половины июля – первой половины августа 1943 года. Подано детальное описание конструкций зданий вышкильных лагерей, жизнедеятельности куреней самообороны во время прохождения военной подготовки. Выделена основная задача и занятие вышкильных куреней УНС.

Ключевые слова УНС, вышкильные курени, повстанческий лагерь, быт уенесивців, военное обучение.

Petro Rosickyi**TRAINING KURENS UNS (UKRAINIAN NATIONAL SELF – DEFENSE): THE DAILY LIFE**

The history of the creation of kurens are attempted to highlight by Ukrainian People's Self Defence in the Carpathians from late Suly to carly August in 1943. It is spoken in detail about the constructions of the training camps and vital activity of kurens during military training. The main task and activity of the training kurens of UPSD are distinguished.

Key words: UNS, training kurens, rebel camp, life uenesivtsiv, military training.

УДК 94(477)**Петро Ющенко****КОНЦЕПЦІЯ ДАВНЬОРУСЬКОЇ НАРОДНОСТІ В ХОДІ «ВОЗЗ'ЄДНАННЯ» ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ І ЗАХІДНОЇ БІЛОРУСІЇ В 1939 Р.**

У статті на основі аналізу періодичної та монографічної літератури робиться спроба проаналізувати особливості використання радянськими владними органами концепції давньоруської народності для обґрунтування окупації та подальшого приєднання до СРСР Західної України та Західної Білорусії у вересні 1939 р.

Ключові слова: концепція «давньоруська народність», «возз'єднання», Західна Україна, Західна Білорусь, окупація.

Тривалий історичний період Україна була включена в орбіту внутрішньої і зовнішньої політики Росії. Тому зусилля російської історіографії були спрямовані на виправдання імперської політики Росії та обґрунтування її права на історичну спадщину України. Відтак, у радянській історичній науці утвердилося багато міфів та стереотипів щодо багатьох проблем з історії державності і права України зазначеного періоду. Серед ідеологічних міфів необхідно виділити міф про «возз'єднання» Західної України і Західної Білорусії з СРСР у 1939–1940 рр.

Питання окупації Західної України і Білорусії та втілення в життя таємних протоколів 1939 р. зверталися у своїх працях радянські, іноземні та сучасні українські історики [1–5]. Одні зупинялись на висвітленні питань підготовки та укладення радянсько-німецьких договорів, інші на початку окупації Польщі радянськими і німецькими військами у вересні 1939 р., треті аналізували наслідки радянсько-німецьких домовленостей для історії цілого європейського континенту. Однак